

درباره مرگ

حسین اسکندر

کتاب حاضر، مجموعه‌ای است مختصر و کاربردی برای بین بخش اعظم دستورهای اسلام درباره تجهیز مردگان، به همراه مسائلی همچون آغاز و انجام انسان در قرآن، اهمیت یاد مرگ و آثار سازنده آن، هدیه برای مردگان، احکام نماز و روزه قضای پدر و مادر، به خواب دیدن مردگان، پاسخ به شبهات و هابیت و دو توصیه مهم برای زندگان با عنوان توبه و وصیت

سرشناسه: اسکندری، حسین، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور: روزی پرمی کشیم / حسین اسکندری؛ ویراستار محمد جواد کرد حیدری
مشخصات نشر: تهران: مدرسه علمیه دارالسلام، مرکز نشر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۹۵ ص.

شابک: ۱-۳-۹۶۵۴-۶۰۰-۹۷۸-۱۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: چاپ قبلی: عصمت، ۱۳۷۹ (۱۹۲ ص.).

موضوع: وصیت و وصیت نامه ها (فقه)

موضوع: (Wills) (Islamic law)

موضوع: مردگان (فقه)

موضوع: (*Dead Islamic law)

موضوع: تشییع و تدفین، مراسم

موضوع: Funeral rites and ceremonies

موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه

موضوع: *Islamic law, Ja'fari - Handbooks, manuals, ...

شناسه جزوده: مدرسه علمیه دارالسلام

رده بندی کنگره: ۳۵۱/۲۹۷/۹/۱۸۵ BP

رده بندی دیویی: ۳۵۱/۲۹۷

شماره کتابشناسی: ۷۱۰

مرکز نشر مدرسه علمیه دارالسلام

۱۲۱

روزی پرمی کشیم

نویسنده: حسین اسکندری

ویراستار: محمد جواد کرد حیدری

صفحه آرایشی: مهران عساری

طراح جلد: سید حسین میرکاظمی

تصحیح و ویرایش: حجت الاسلام و المسلمین مهدی دهقان

ناشر: مرکز نشر مدرسه علمیه دارالسلام تهران

نوبت چاپ: اول - مرداد ۱۳۹۵

(این کتاب در سال ۱۳۷۹ در دو نوبت به چاپ رسیده است.)

تیراژ: ۱۸۸۸ جلد

چاپ: مهراندیشان عترت

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

تلفن های پخش: ۷۷۷۰۱۸۱۸ - ۷۷۷۰۸۱۸۱ - ۰۹۱۰۹۱۵۲۱۸۴

خرید اینترنتی: www.darussalam.ir

«کلیه حقوق چاپ و نشر برای مرکز نشر مدرسه علمیه دارالسلام محفوظ است»

■ بخش اول: و روزی پر می کشیم ۱۳

فصل اول: آغاز و انجام انسان در قرآن ۱۵

فصل دوم: پیامها، پندها و اندرزها ۳۱

■ بخش دوم: آداب و احکام تجهیز مردگان ۵۵

فصل اول: احتضار ۵۷

فصل دوم: غسل میّت ۷۱

فصل سوم: غسل مسّ میّت ۷۷

فصل چهارم: منوط ۸۱

فصل پنجم: کس ۸۵

فصل ششم: وضع البسّ، بدین، سنتی، فراموش شده ۸۹

فصل هفتم: تشییع ۹۳

فصل هشتم: نماز میّت ۹۹

فصل نهم: دفن ۱۰۵

فصل دهم: السّلام علیکم یا أهل القبور ۱۱۷

■ بخش سوم: ملحقات ۱۳۱

■ بخش چهارم: برای آنان که زنده اند ۱۷۳

■ فهرست ها ۱۸۹

فهرست تفصیلی مطالب ۱۹۰

فهرست منابع و مآخذ ۱۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْأَوَّلِ بِلاَ أَوَّلٍ كَالْأَوَّلِ، وَالْآخِرِ بِلاَ آخِرٍ يَكُونُ بَعْدَهُ الَّذِي قَصُرَتْ عَنْ رُؤْيَيْهِ أَبْصَارُ النَّاطِقِينَ، وَعَجَزَتْ عَنْ نَعْتِهِ أَوْهَالُ الْوَاصِفِينَ. ابْتَدَعَ بِقُدْرَتِهِ الْخَلْقَ ابْتِدَاعاً، وَاخْتَرَعَهُمْ عَلَى مَشِيئَتِهِ اخْتِرَاعاً، ثُمَّ سَلَكَ بِهِمْ طَرِيقَ إِرَادَتِهِ، وَتَخَرَّجَهُمْ فِي سَبِيلِ مَحَبَّتِهِ، لَا يَمْلِكُونَ تَأْخِيرَهُ عَمَّا قَدَّمَ لَهُمْ إِلَيْهِ، وَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَقْدِماً إِلَى مَا أَخَّرَهُ عَنْهُمْ. جَعَلَ لِكُلِّ رُوحٍ مِنْهُمْ قُوَّةً مَعْلُوماً مَقْسُوماً مِنْ رِزْقِهِ، لَا يَنْقُصُ مِنْ زَادِهِ نَاقِصٌ، وَلَا يَزِيدُ مِنْ نَقْصِهِ زَائِدٌ. ثُمَّ صَرَبَ لَهُ فِي الْحَيَاةِ أَجَلاً مَوْقُوتاً، وَنَصَبَ لَهُ أَمَداً مَحْدُوداً، يَتَخَطَّى إِلَيْهِ بِأَيَّامِ عُمْرِهِ، رُبَّ هَفْئَةٍ بِأَعْوَامٍ دَهْرِهِ، حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَقْصَى أَثَرِهِ، وَاسْتَوْعَبَ حِسَابَ عُمْرِهِ، قَبِضَهُ إِلَى مَا نَذَبَهُ إِلَيْهِ مِنْ مَوْفُورِ ثَوَابِهِ، أَوْ مَحْذُورِ عِقَابِهِ، لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاؤُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى.^(۱)

۱. صحیفه کامله سجادیه دعای اول: سپاس خدایی را که اول است و پیش از او اولی نبوده و آخر است و پس از او آخری نیست، خدایی که دیده های بینندگان، از دیدنش ناتوانند و اندیشه های وصف کنندگان از عهده ی وصفش برنیایند، همو که به قدرت و توانایی خود، آفریدگان را آفرید، و آنان را به اراده و خواست خویش به وجود آورد بی آنکه از روی مثال و نمونه ای باشد، سپس آنان را در اراده ی خویشان روان گردانید و در راه محبت و دوستی به خود برانگیخت، در خالی که توانایی ندارند به تأخیر اندازند آنچه را که ایشان را بر آن پیشی داده است و نمی توانند پیش اندازند ادامه در صفحه ی بعد...

و الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَحَبِيبِ قُلُوبِنَا أَبُو الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ (صلوات) وَ عَلَى آلِهِ
الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُعَصَّومِينَ وَلَعَنَهُ اللَّهُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ.
سیاس آفریدگاری را که آغاز همه از اوست و انجام همه بدوست، بلکه خود، همه
اوست.^(۱)

«هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ»^(۲)

و سلام بر قاصد، این کتاب استوار و حکیم، نورالله المبین و صراطه المستقیم
قال الله تعالی: «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَيِّرُ الْمُؤْمِنِينَ»^(۳)
که راه این است و رایز نیست.

و درود بر اشرف انبیا و ائمه رسل، محمد مصطفی ﷺ و خاندان پاکش، امامان
پاکان و اهل ایمان، هم از آن که کار رحمت و خزانه دار علم و حلم و قدرت و استوانه‌های
کرامت و خوبی و شرافت و معدن حرمت و حافظان سر خدا و داعیان به سوی خدا و
کاملان در دوستی اویند.^(۴)

اما بعد، بسیار شاهد تحیر دوستان ایمانی و آشنایان گرامی در امر تجهیز امواتشان بوده‌ام
و مدت‌ها قبل از این، برای تحریر و تألیف مجموعه‌ای در امور قابل دسترس، احساس
نیاز می‌کردم تا این که خدای سبحان این توفیق و تمییزه در ۱۴۱۸ م
فعلیت بخشید و اینک بعد از نگاشتن این مجموعه، بر حسب معمول در بیره‌ی مشهور

... ادامه از صفحه‌ی قبل:

آنچه را که ایشان را از آن به تأخیر انداخته؛ و از رزقی که عطا فرموده هر جاننداری را روزی معلوم قرار داده است، به هر کسی
از آنان فراخی و فراوانی داده کاهنده‌ای آن را نمی‌کاهد، و هر که را کاسته، افزاینده‌ای آن را نمی‌افزاید؛ پس از آن برای او در
زندگی، مدتی معلوم تعیین کرد و بایانی معین قرار داد که با روزهای زندگیش به سوی آن گام برمی‌دارد، و با سال‌های
روزگار به آن نزدیک می‌شود تا چون به بایانش نزدیک شود، و حساب عمر و زندگیش را تمام بستند، او را آنچه خواننده
از یادش سرشار یا کيفر ترسناک خود فرا گیرد، تا کسانی را که با کردارشان بد کرده و آنان را که با رفتار شایسته نیکویی
نموده‌اند، جزا دهد.

۱. خواجه نصیرالدین طوسی، رساله‌ی آغاز و انجام

۲. سورة حدید، آیه ۳ / اَوَّلُ وَاخِرُ وپیدا و پنهان اوست، و او به هر چیز داناست.

۳. سورة اسراء، آیه ۹ / این قرآن به راهی که استوارترین راههاست، هدایت می‌کند و به مؤمنان، بشارت می‌دهد.

۴. برگرفته از زیارت جامعه کبیره

مؤلفان، مطالبی را به عنوان مقدمه تقدیم می‌کنم.

(۱) اسلام برای انسان مؤمن، ارزش والایی قائل شده است، به گونه‌ای که حتی پیکر بی‌جان او هم محترم و عزیز است. به اقتضای شمول و فراگیری تعالیم حیات‌بخش اسلام، انسان از آغاز ورود به این عالم، بلکه قبل از آن، تا هنگام خروج از این عالم، بلکه بعد از آن، مورد توجه اسلام و قرآن و پیشوایان مذهب بوده است و به همین منظور، اسلام، عزیز رای پیکر بی‌جان انسان مؤمن و کالبدی که گوهر ایمان را در وجود خویش پرورانه است، آداب و احکامی وضع نموده و حرمتی در خور قرار داده است.

(۲) یاد مرگ و فواید، یکی از مهمترین عوامل خودسازی، اصلاح نفس و وارستگی و پارسایی انسان به حساب می‌آید. همچنین در پرتویاد مرگ است که جامعه و روابط بین افراد اصلاح می‌گردد، کثرت و کینه‌توزی‌ها برطرف می‌شود، نگرانی‌ها از بین می‌رود و دلهره به آرامش و احساس به‌چسبندگی و پیچی به امید مبدل می‌شود و موانع تحقق اهداف و تأثیر تعالیم انبیای الهی، از میان می‌رود.

(۳) رعایت آداب و احکام تجهیز اموات، علاوه بر اینکه دارای فواید و آثار ارزشمند برای شخص میت است، موجب احیای یاد مرگ و بیداری برای اطرافیان و عاملان به آن نیز می‌شود. در حقیقت اجرای این آداب و احکام است که مرگ انسانی را برای سایرین هشداردهنده و بیدارکننده می‌گرداند؛ امری که اسلام را پیش‌وایان آن، به کزات و مژات در آیات و روایات به آن تصریح کرده و اهمیت آن را باز گفته‌اند.

(۴) نظر به اینکه در این نوشته، بنا بر اختصار بوده، نویسنده‌ی این معال به حداقل کلام بسنده کرده و طلاب و دانشجویان تشنه‌ی معارف دین را به مطالعه‌ی مجموعه‌های مفصل دعوت می‌کند؛ زیرا هدف از تألیف این کتاب، در دسترس قرار دادن و کاربردی کردن و همگانی نمودن بخشی از احکام اسلام برای عامه‌ی مردم عزیز بوده است.

(۵) باتوجه به اینکه هدف اصلی از نگارش این کتاب، توجه به امر خطیر مرگ و تقویت

يقين و باور نسبت به معاد بوده است، بخش اول آن را به اين مهم اختصاص داديم و بر فصل اول اين بخش، نام «آغاز و انجام انسان در قرآن» گذاشتيم تا نظر به اهميت طرح مباحث قرآنى در ميان آحاد جامعه، گوشه‌اى از معارف بلند كتاب الهى در جهت تبیین بيشتر هدف اين نوشتار، تقديم خوانندگان ارجمند شود. در فصل دوم نيز منتخبي از مواعظ سودمند و بيدارکننده را عرضه نموديم.

(۶) در بخش دوم که بحث اصلى اين کتاب است و آداب و احکام تجهيز اموات، موضوع آن است؛ سائل شرعى رساله‌ی توضيح المسائل مرحوم امام خمينى (ره) رهبر فقيد و بنيانگذار جمهورى اسلامى و کتاب شريف عروة الوثقى مرحوم آخوند ملامحمدکاظم يزدى (ره) منبع اصلى تحقيق بوده‌اند.

(۷) از رهگذر موضوع اصلى که بيان آداب و احکام تجهيز اموات است مسائلى همچون، هديه براى مردگان، احسان به والدين، ايكام نماز و روزهى قضای پدر و مادر، خواب دیدن مردگان، پاسخ به شبهات و هابيت و ... در اين بخش مطرح شده است که با عنوان بخش سوم «ملحقات» آمده است.

(۸) آنچه غالباً سفر مرگ را براى انسان و اطرافيان از سخت و ناگوار مى‌کند، دو چيز است يکى عدم اصلاح رابطه‌ی خویش با خداوند است و آن ديگرى تعين نکردن وضعيت بازماندگان و بطور کلى اصلاح نکردن رابطه‌ی خود با خلق است لذا در بخش چهارم يعنى بخش پايانى تحت عنوان «دو توصيه مهم براى زنده‌ها»، براى اصلاح رابطه‌ی خویش با خدا، «توبه» را و براى اصلاح وضعيت رابطه‌ی خود با خلق و رفع نگرانى‌هاى بعد از مرگ، «وصيت» را ضرورى دانسته و پيشنهاد کرده‌ايم.

(۹) از تمامی علماء و فريختگان و دانش دوستان عزيز و بزرگوار و خوانندگان محترم، خاضعانه درخواست مى‌کنم تا علاوه بر اينکه اين اثر را به ديده‌ی اغماض مورد مطالعه و استفاده قرار مى‌دهند، از ارائه‌ی نظرات مصلحانه و رهنمودهاى خویش دريغ نفرمايند

و از طریق نشانی الکترونیکی: info@darussalam.ir نقطه نظرات عالمانه و مفید خود را منتقل نمایند.

الهی مواهب به سر ریز ما را

مواظ به گوش دل آویز ما را

به باغ اذان خروس سحر خیز

که از خواب غفلت برانگیز ما را^(۱)

حسین اسکندری

رمضان المبارک ۱۴۱۹

تهران